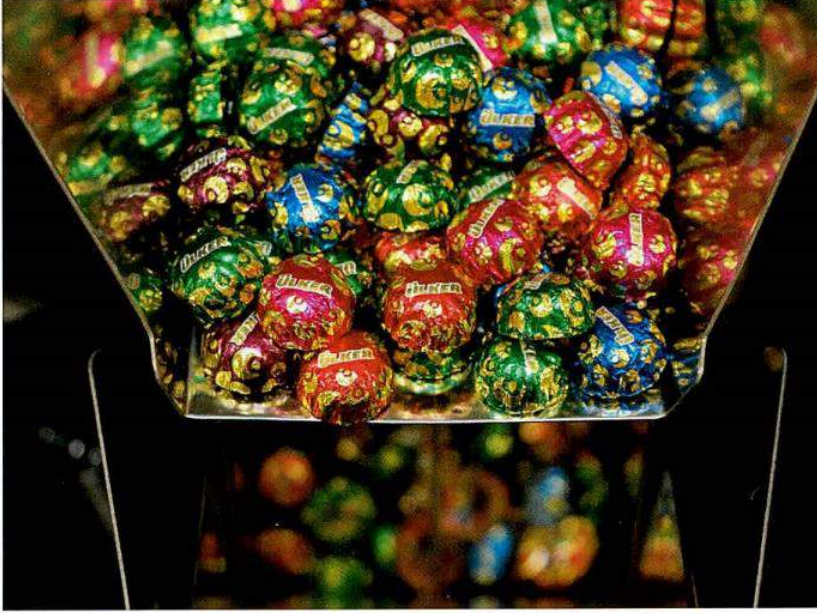

ÖZETLE

Bloomberg Businessweek Türkiye

2 Haziran 2019

● 2018 yılında toplam bayramlık çikolata pazarı 360 milyon, bayramlık şekerleme pazarı ise 411 milyon liraya ulaştı. Yüzde 33'lük pazar payı ile lider marka ise Ülker.

● 57 bin 581 TEU ile Marmara Bölgesi'nin en fazla ithalat yük elleçleyen limanı Kumport, ilk üç ayda toplamda 292 bin 570 TEU yük elleçledi. 2019 yılının ilk üç ayında Kumport Limanı'na 328 adet konteyner gemisi, 313 adet Ro-Ro ve 12 genel yük gemisi yanaştı. Liman, transit iş hacminde ise 125 bin 975 TEU dolu konteyner elleçledi.

● Kordsa, 100 milyon liralık yatırım ile İzmit fabrikasındaki ek polyester iplik hattını devreye aldı. Artan polyester iplik talebine cevap verebilmek için 2016 yılında

100 milyon lira

yatırım ile Türkiye'de ek polyester iplik hattı yatırımı yapan Kordsa, lastik güçlendirme iş kolunda 2016 yılında Endonezya ve Türkiye fabrikalarında 7 bin ton ek polyester iplik kapasitesi sağlayacak bir yatırım kararı almıştı.

● 2019 yılında yurt dışı pazar sayısını 35'e çıkarmayı hedefleyen Kopaş Kozmetik, doğum oranı yüksek Güneydoğu Asya'ya bölgenin önemli bir ülkesi olan Malezya ile giriş yaptı.

● Yapı Kredi, 29 Mayıs 2019 tarihli yönetim kurulu toplantısının ardından, bankanın Murahhas Üyesi ve Genel Müdür Vekili olarak görevini sürdüren Niccolo Ubertalli'nin yerine Marco Iannaccone'nin Operasyonlardan Sorumlu Başkan (COO) ve Murahhas Üye olarak atanacağını duyurdu.

● Ziraat Katılım Bankası A.Ş., 400 milyon TL tutarlı kira sertifikası ihracını başarılı bir şekilde tamamladı. Ziraat Yatırım Menkul Değerler A.Ş. aracılığıyla 24 Mayıs 2019 tarihinde gerçekleştirilen ihraç ile 96 gün vadeli 400 milyon TL fonlama temin edilmiş oldu.

● Türkiye Sınai Kalkınma Bankası (TSKB) ve Avrupa İmar ve Kalkınma Bankası (EBRD), imzaladıkları yeni risk paylaşım anlaşmasıyla özel sektöre 100 milyon euro tutarına kadar kaynak sağlayacak. İki kurumun Türkiye genelindeki firmalara yatırım ve işletme kredisi sağlayacak anlaşması, EBRD'nin bu alanda Türkiye'deki tek risk paylaşım iş birliği olma özelliğini taşıyor.

■ ÖZETLE

Bloomberg Businessweek Türkiye

● Huawei CEO'su Ken Hu, Almanya'da gerçekleştirilen Ulusal Siber Güvenlik Konferansı'nda yaptığı konuşmada son günlerde yaşanan ticari kısıtlamaların soğuk savaş dönemiyle benzerlik gösterdiğini ifade etti ve sektörün bu dönemde Huawei'ye destek olması gerektiğini söyledi.

● Finans ve teknoloji şirketi Sovos, Foriba'yı bünyesine kattı. Sovos bu satın almayla modern vergi alanındaki varlığını güçlendirerek, şirketlerin dünya çapındaki regülatif zorunluluklara uyum süreçlerini hızlandırmayı hedefliyor.

● Türkiye'nin en büyük doğrudan dış yatırımcısı SOCAR'ın, Alman enerji şirketi EWE AG'nin Türkiye operasyonlarını yürüten EWE Turkey Holding ve grup şirketlerini satın alma işlemleri 17 Haziran'da tamamlanıyor. Rekabet Kurumu, EPDK ve BTK'nın onayını alan SOCAR Türkiye, 17 Haziran itibarıyla Kayserigaz, Bursagaz, Enervis, EWE Enerji ve Millenicom'un sahibi olacak.

● **Istanbul Sanayi Odası'nın (İSO)** yarım asrı deviren ve sanayi sektörünün en değerli verilerini oluşturan Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu araştırmasına göre, 2018 yılının zirvesinde 79 milyar liralık üretimden satışları ile yine TÜPRAŞ yer aldı. Listede Ford Otomotiv 31 milyar liralık üretimden satışlarıyla ikinciliğini, Toyota Otomotiv de 23,6 milyar liralık üretimden satışlarıyla üçüncülüğünü korudu. **ISO 500** kuruluşları ihracatta yüzde 11'lik artış kaydetse de finansman maliyetlerinin önceki yıllardaki gibi sorun olmaya devam ettiği görüldü.

● Türkiye hem kumaşta 338 milyon dolar hem de hazır giyimde 2,1 milyar dolar ile denim sektöründe dünyanın en fazla ihracat yapan dördüncü ülkesi oldu.

● Zorlu Grubu'nun tekstil sektöründeki 65 yıllık şirketi Zorlu Tekstil bünyesindeki TAÇ, Serin Tutan Pike adlı yeni ürünü ile yaz ürünleri pazarında yeni bir atılım gerçekleştiriyor. Doğal kristal polioli teknolojiyle üretilen ürün, uyku sırasında vücut nemini dengeliyor.

● 2018 yılında bir önceki yıla göre yüzde 6,9'luk bir artışla gerçekleşen 22,1 milyon tonluk süt üretimi Türkiye'yi dünya sıralamasında sekizinci, Avrupa'da ise üçüncü büyük üretici ülke konumuna taşıdı.

● Avrasya Bölgesi'nin öncü fuarlarından FESPA Eurasia, bu yıl 7,5 milyar dolar büyüklüğündeki baskı ve endüstriyel reklam sektörüne dört günde 1,5 milyar dolarlık hacim katmayı hedefliyor. Avrasya Bölgesi'nden alıcıları Türkiye'ye davet eden FESPA Eurasia, yerli şirketlerin ihracata yönelmesi için özel bir komite de kurdu.

● Yerli yapay zeka firması Tazi, dünya çapında en üst teknolojileri üreten yapay zekâ şirketlerini seçen Gartner'ın raporunda yer alan dört şirketten biri oldu.

En Büyükler Arasında 5 Çanakkale Firması Yer Aldı

İstanbul Sanayi Odası tarafından her yıl gerçekleştirilen Türkiye'nin En Büyük 500 Sanayi Kuruluşu sıralamasında üretimlerini Çanakkale'de gerçekleştiren 5 şirket yer aldı. 500 Büyük Sanayi Kuruluşu sıralamasında, 2014 yılı verilerine göre, İçdaş Çelik Enerji Tersane ve Ulaşım Sanayi A.Ş. bir basamak atlayarak, Türkiye'nin en büyük 6'ncı sanayi şirketi oldu. **İSO 500** listesinde, İçdaş Çelik ile birlikte Çanakkale Ticaret ve **Sanayi Odası** üyesi olan Akçansa 62'inci sırada, İçdaş Elektrik 72'inci sırada, Kaleseramik 114'üncü sırada, Doğtaş Kelebek Mobilya da 428'inci sırada yer aldı. **3**

En Büyükler Arasında 5 Çanakkale Firması Yer Aldı

İstanbul Sanayi Odası tarafından her yıl gerçekleştirilen Türkiye'nin En Büyük 500 Sanayi Kuruluşu sıralamasında üretimlerini Çanakkale'de gerçekleştiren 5 şirket yer aldı. 500 Büyük Sanayi Kuruluşu sıralamasında, 2014 yılı verilerine göre, İçdaş Çelik Enerji Tersane ve Ulaşım Sanayi A.Ş. bir basamak atlayarak, Türkiye'nin en büyük 6'ncı sanayi şirketi oldu. **İSO 500** listesinde, İçdaş Çelik ile birlikte Çanakkale Ticaret ve **Sanayi Odası** üyesi olan Akçansa 62'inci sırada, İçdaş Elektrik 72'inci sırada, Kaleseramik 114'üncü sırada, Doğtaş Kelebek Mobilya da 428'inci sırada yer aldı.

İstanbul Sanayi Odası'nın 2014 yılına ait üretimden satışlar verilerine göre hazırladığı Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu listesinde, Çanakkale'de üretim yapan İçdaş Çelik, geçen yılki sıralamada olduğu gibi bu yıl da Ereğli Demir Çelik ve İskenderun Demir Çelik'i geçerek altıncılığa yerleşirken, geçen yılın altıncısı Tofaş Türk Otomobil Fabrikaları'nın yerini aldı.

İçdaş Çelik'in 6 milyar 350 milyon lira üretimden satışlar rakamıyla, geride bıraktığı şirketler arasında Aygaz, Çolakoğlu, Mercedes-Benz, Hyundai Assan, Vestel Elektronik, Toyota, Petkim, ve Unilever yer alıyor.

İSO 500 listesinde bir başka İçdaş kuruluşu olan İçdaş Elektrik de önemli bir yükseliş göstererek, 112'incilikten 72'inci sıraya çıktı. İçdaş Elektrik böylece 40 basamak birden yükselmiş oldu.

Türkiye'nin en büyük 500 sanayi kuruluşu

listesinde, Çanakkale'de üretim yapan kuruluşlardan Akçansa Çimento San. ve Tic. A.Ş., 62'inci sırada yer aldı. Akçansa geçen yılki sıralamada 61'inci olmuştu. Kaleseramik Çanakkale Kalebodur Seramik Sanayi A.Ş. ise 3 basamak atlayarak 114'üncü sıraya yerleşti. Geçen yılki İlk 500 Sanayi Şirketi sıralamasında yer almayan Doğtaş Kelebek Mobilya da bu yılki sıralamada 428'inci sırada yer aldı.

İSO 500 listesinde, Akçansa 1 milyar 359 milyon, İçdaş Elektrik 1 milyar 145 milyon, Kaleseramik de 783 milyon, Doğtaş Kelebek Mobilya da 248 milyon lira üretimden satış hasılatıyla yer aldılar.

İSO 500 listesinde ÇTSO üyesi olan ve Çanakkale'de üretim yapan şirketler

- 6. İÇDAŞ Çelik
- 62. Akçansa
- 72. İÇDAŞ Elektrik
- 114. Kaleseramik
- 428. Doğtaş Kelebek

KRİZİN ETKİSİ

Karadeniz'de ISO 500'e giren firma sayısı

13'e düştü

● ISO ilk 500 firmalarının, finansman

giderlerinin faaliyet karı içindeki payı yüzde 49,8'den yüzde 88,9'a yükseldi. Firmalar 2018 yılında elde ettikleri karın nerdeyse tamamını finansman giderlerine ayırdı.

2018 yılında İstanbul Sanayi Odası'nın (İSO) açıkladığı ilk 500 firmanın, finansman giderlerinin faaliyet karı içindeki payı yüzde 49,8'den yüzde 88,9'a yükseldi. Sanayi firmaları 2018 yılında elde ettikleri karın nerdeyse tamamını finansman giderlerine ayırdı. Yılın ikinci yarısındaki faiz oranlarındaki artış ve Türk lirasındaki değer kaybına bağlı olarak enflasyondaki artışlar, ISO 500 için olumsuz mali koşullar yarattı. Tüm bu olumsuzlukların etkisi Karadeniz Bölgesi'nde gözle görülür bir şekilde hissedildi. ISO raporunda Karadeniz Bölgesi'nde geçen yıl 17 olan firma sayısı bu yıl 13'e düştü.

SAMSUN TSO BAŞKANI SALİH ZEKİ MURZIOĞLU, "ZOR BİR SÜREÇTEN GEÇİYORUZ."

Samsun Ticaret ve Sanayi Odası Başkanı Salih Zeki Murzioğlu, "Türkiye'nin ilk 500 sanayi kuruluşu arasına girmeyi başaran firmalarımızı kutluyorum. Zor bir süreçten geçiyoruz. Yaşanan tüm olumsuzluklara rağmen bu firmalarımız çalıştılar, ürettiler, insanlarımıza iş ve aş sağladılar. Üretimin ve istihdamın ve ihracatın gerçek kahramanları olan bu işletmelerimiz şehrimizin kalkınmasında ve markalaşmasında önemli bir rol üstlendiler."

ORDU TSO BAŞKANI SERVET ŞAHİN, "ORDU'YA LİMAN YAPILMALI."

Ordu Ticaret ve Sanayi Odası Başkanı Servet Şahin, "Öncelikle ilk 500'de yer alan firmalarımızı kutluyorum. İlimizde bir liman olmayışı ihracat rakamlarına çok açık bir şekilde yansımaktadır. Siyasilerimizden Ordu'ya, Fatsa'ya ve Ünye'ye ayrı ayrı liman kurlmalarını bekliyoruz. Bu sağlarsa ihracat rakamları iki katına çıkacaktır."

AMASYA TSO BAŞKANI MURAT KIRILANGIÇ, "AMASYA'DA TARIMSAL SANAYİ GELİŞTİRİLMELİDİR."

Amasya Ticaret ve Sanayi Odası Başkanı Murat Kırilangıç, "İlk 500'de yer alan firmamızı kutluyorum. Amasya'da tarımsal sanayinin gelişmesi ile firma sayımız artacaktır. Karadeniz Bölgesi'nde firma sayısının geçen yıla oranla azalmasında ülkemizin içinden geçtiği ekonomik sıkıntılardan payı büyük. Temennimiz önümüzdeki yıllarda Amasya'nın ve Karadeniz'in firma sayısını artırmasıdır."

KARADENİZ'DEN İLK SIRADA 'KARDEMİR KARABÜK'

Karadeniz Bölgesi'nden yer alan firmalar; Karadeniz Karabük Demir Çelik San. ve Tic. A.Ş., Eren Enerji Elektrik Üretim A.Ş., Yeşilyurt Demir Çelik Endüstrisi ve Liman İşletmeleri Ltd. Şti., Doğuş Çay ve Gıda Maddeleri Üretim Pazarlama İth. İhr. A.Ş., Durak Fındık San. ve Tic. A.Ş., Çınar Boru Profil San. ve Tic. A.Ş., Özgün Gıda San. ve Tic. Ltd. Şti., Mescier Demir Çelik San. ve Tic. A.Ş., Çayeli Bakır İşletmeleri A.Ş., Borsan Kablo Elektrik Aydınlatma İnşaat San. ve Tic. A.Ş., Kozlu Gıda İmalat San. Tic. ve Taşımacılık A.Ş., Poyraz Poyraz Fındık Entegre San. ve Tic. A.Ş., Vezirköprü Orman Ürünleri ve Kağıt Sanayi A.Ş.

Sanayide ihracatçılar kazandı

ISO 500'de yer alan ihracatçı şirketler artan döviz kuruna bağlı olarak satışlarını yükseltirken borçlulukları da arttı, özkaynak yapısı zayıfladı. Şirketler kur riskini hedge etmeye çalışıyor

Zeynep AKTAŞ

zeynep.aktas@gmail.com

Türkiye'nin en büyük 500 şirketinin listesi ISO tarafından açıklandı. ISO 500'de 2017 yılında yüzde 62,9'a kadar yükselen borçların payı, 2018 yılında 4,1 puan daha artarak yüzde 67'ye yükseldi. Özkaynakların payı ise yüzde 37,1'den yüzde 33'ye geriledi. Bu oranlar tarihsel olarak en olumsuz kaynak yapısına işaret ediyor. ISO 500'de borçların payının artmasının önemli bir nedeni döviz kurlarındaki artışlar. Sanayi kuruluşlarının döviz cinsi borçlarının TL karşılıklarının döviz kurlarındaki artışlar nedeniyle şişmesi de borçların payını artırdı.

2018 yılı itibarı ile enflasyon yüzde 20,30 olarak gerçekleşirken, Türkiye'nin kredi risk primi 361, Gayrisafi Yurtiçi hasılası ise 784 milyar dolar oldu. Gösterge faizinin 19,73, işsizlik oranının yüzde 13,5 olduğu bir ortamda dolar kuru geçtiğimiz yıl yüzde 39,6 artış gösterdi. Türkiye ekonomisi 2018 yılında yüzde 2,6, sanayi ise yüzde 1,1 büyüdü. Bu ekonomik verilere rağmen, 500 Büyük Sanayi Kuruluşu 2017 yılında 652,7 milyar lira olan üretimden net satışlarını, 2018 yılında yüzde 34,5 gibi yüksek bir büyüme performansıyla 878 milyar liraya çıkardı. Bu hızlı büyümede, fiyat artışlarının yanı sıra döviz kurlarındaki yükselmenin ihracat gelirlerinde yarattığı artış da belirleyici rol oynadı. Ancak kârdaki artış enflasyonun altında kaldı.

İlk çeyreğe baktığımızda ise ekonomi yıllık bazda yüzde 2,6 oranında küçüldü. Dolar kuru ise ilk beş ayda yüzde 10 arttı. Sanayide borçlanma ve maliyet sorunu devam etmesine rağmen, ihracat yapan şirketler satışlarını artırmaya devam ediyor. Ancak iç pazardaki daralma, yüksek enflasyon ve artan maliyetler şirketlerin karlılıklarını üzerinde baskı yaratmaya devam ediyor.

İlk 50 şirket 500'ün yarısı

ISO 500'de yer alan ilk 50 şirket, toplam üretimden diğer satışlar içerisinde yüzde 50'lik pay alıyor. ISO 500'ü oluşturan şirketler 50'lik gruplar halinde değerlendirildiğinde, ilk 50'de yer alan kuruluşların toplam üretimden satışlar içinden aldığı payın 2017 yılında yüzde 50,2 iken 2018 yılında yüzde 50,6'ya yükseldiği görülüyor.

Bu artış ilk 50 kuruluşun üretimden satışlarının diğer 450 kuruluşun üretimden satışlarından bir ölçüde hızlı büyüdüğünü göstermekte. Üretimden satışlar itibarıyla ikinci ellilik grubun payı da yüzde 12,9'dan yüzde 13,1'e yükseldi. Diğer grupların üretimden satışlar içinden aldıkları paylar sınırlı kalmaya devam ediyor.

ISO 500 KÂRLILIK GÖSTERGELERİ

	Milyon TL		Değişim (%)
	2017	2018	
Faaliyet Kârı	70,612	107,822	52.70
Diğer faal. Gelir	96,179	270,001	180.73
Kambiyo Kârları	77,903	231,502	197.17
Diğer	18,276	38,499	110.65
Diğer Faal. Gider	77,334	214,184	176.96
Kambiyo Zararları	71,900	200,021	178.19
Diğer	5,435	14,164	160.61
Faaliyet Dışı Gelirler (Net)	18,844	55,817	196.21
Net Kambiyo Kârları	6,003	31,482	424.44
Diğer	12,841	24,335	89.51
Finansman Öncesi Kâr	89,456	163,639	82.93
Finansman Giderleri	35,175	95,823	172.42
Dönem Kârı (Zararı) (V.Ö)	53,085	63,528	19.67

Kur riskini hedge edenler kazandı

Son açıklanan veriler gösteriyor ki sanayi şirketlerinin kur ataklarında döviz risklerini hedge etme kabiliyetleri de artmış. Özellikle ilk 50'de yer alan büyük şirketlerin yüksek oynaklık dönemlerine karşı kur riskini yönetebilme becerilerini geliştirmeleri karlılıklarının da artmasını sağladı. Kur hareketlerine ve etkilerine baktığımızda döviz kuru oynaklığının kurdaki artıştan daha fazla şirketleri olumsuz yönde etkilediğini görüyoruz. Kur oynaklığı arttıkça şirketler kosmak yerine durmayı tercih ediyor. Karar alma noktasında zorlanıyor. Fiyat hareketlerindeki oynaklık (volatilité); belli bir piyasanın ya da bir menkul kıymetin belli bir zaman kısıtında fiyatının değişimini göstermektedir. Bu değişimlerdeki dalgalanmalar yükseldikçe finansal kararlar zorlaşmaktadır.

Son 20 yılın zirvesindekiler

Son 20 yılda Türkiye'nin en büyük 10 sanayi kuruluşu kamu-nun elinden özel sektöre geçerken listede beş şirket yerini korudu. Tüpraş, Arcelik, Ereğli Demir Çelik, Oyak Renault, Tofaş 20 yılda ilk 10 arasında yer almayı başardı.

Son 20 yılda ISO 500 listesinde beş şirket zirvedeki yerini koruyan otomotiv ve demir çelik şirketleri ilk 10 içerisinde ağırlıkta yer aldı. Sanayi şirketlerinin üretimden satışlarının yüzde 50'si ise ilk 50 şirkete ait. Toplam 878 milyar TL'lik üretimden satışların yüzde 27'sini ilk 10 şirket gerçekleştirdi. Geriye kalan yüzde 23'ünü ise 40 sanayi kuruluşu gerçekleştirdi.

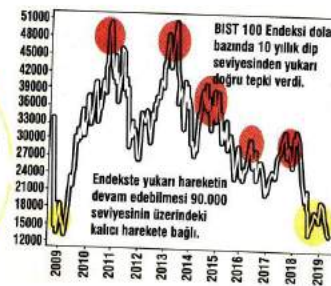
Net kambiyo kârı % 424 arttı

ISO 500'ün karlılıklarına baktığımızda 2018 yılında 500 büyük şirketin 107,8 milyar TL'lik faaliyet kârı elde ettiği görülüyor. Aynı yılda diğer faaliyetlerden oluşan gelir ve karlar 270 milyar TL iken, diğer faaliyetlerden oluşan gider ve zararlar 214,2 milyar TL olarak gerçekleşti. Alt kalemler olarak kambiyo karları 231,5 milyar TL, kambiyo zararları ise 200 milyar TL oldu.

ISO 500 ŞİRKETLERİNİN ÜRETİMDEN SATIŞLARI

	2016		2017		2018	
	Üretimden satışlar (Milyon TL)	Pay (%)	Üretimden satışlar (Milyon TL)	Pay (%)	Üretimden satışlar (Milyon TL)	Pay (%)
1 - 10	122,494	25.00	174,023	26.70	240,233	27.40
11 - 50	118,810	24.20	153,899	23.60	203,878	23.20
51 - 100	63,967	13.10	84,338	12.90	115,317	13.10
101 - 150	41,580	8.50	53,912	8.30	73,879	8.40
151 - 200	32,325	6.60	42,313	6.50	55,251	6.30
201 - 500	110,868	22.60	144,227	22.10	189,477	21.60
Toplam	490,043	100.00	652,712	100.00	878,035	100.00

Sanayinin nabızı İstanbul'da atıyor

Sanayi firmalarının nabızı İstanbul'da atıyor. İlk 10 içerisinde yer alan beş kuruluşun bağlı olduğu oda İstanbul Sanayi Odası. Kocaeli'ne bağlı iki şirket, Sakarya, Iskenderun ve Çanakkale'ye bağlı bir şirket listede yer alıyor. Yirmi yıl önce ilk beş arasında yer alan iki tütünü firması ise tütünle mücadele eden etkisizleşen süreçte listenin dışına çıktığı görülüyor. Gelişen aşamada ise otomotiv sektörünün sanayinin dinamosu haline geldiğini gösteriyor. Yabancı ortaklı bir sektör niteliğinde olan otomotiv sektörünün yanına farklı sektörleri de koyabilmek önemli.

Sanayinin en büyükleri

İSTANBUL Sanayi Odası'nin (İSO) yarım asrı deviren ve sanayi sektörünün en değerli verilerini oluşturan "Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu" araştırması açıklandı. **İSO Başkanı Erdal Bahçivan** tarafından açıklanan araştırmaya göre 2018'in zirvesinde 79 milyar TL'lik üretimden satışları ile yine Tüpraş yer aldı. Ford Otomotiv 31 milyar TL ime ikinciliğini, Toyota Otomotiv de 23.6 milyar TL ile üçüncülüğünü korudu. **İSO 500** kuruluşlarının ihracatta kaydettiği yüzde 11'lik artışın yanında, yaratılan katma değerde yüksek teknoloji yoğunluklu sanayilerin payının ve Ar-Ge yapan firmaların sayısının artması umut verici oldu. **İSO 500** şirketlerinin finansman maliyetlerinin ise önceki yıllarda olduğu gibi sorun olmaya devam ettiği görüldü. Araştırmaya göre, Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu'nun 2017'de 652.7 milyar TL olan üretimden net satışları 2018'de yüzde 34.5 gibi yüksek bir büyüme performansıya 878 milyar TL'ye çıktı. Bu hızlı büyümede, fiyat artışlarının yanı sıra döviz kurlarındaki yükselmenin ihracat gelirlerinde yarattığı

Türkiye'nin en büyük 10 şirketi

Firma	Üretimden satışlar (Milyar/TL)
1-Tüpraş	79.1
2-Ford Otomotiv	31.1
3-Toyota Otomotiv	23.6
4-Oyak-Renault	20.2
5-Tofaş	17.1
6-Arçelik	16.5
7-İskenderun Demir ve Çelik	15.7
8-Ereğli Demir ve Çelik	13.7
9-İçdaş Çelik	11.9
10-Hyundai Assan	11.1

artış da belirleyici rol oynadı. İlk 50'de yer alan kuruluşların toplam üretimden satışlar içinden aldığı pay 2017'de yüzde 50.2 iken 2018'de yüzde 50.6'ya yükseldi. **İSO 500**'ün faaliyet karı oranı 2018'de 1.3 puan iyileşerek yüzde 10.9'a yükseldi. **İSO** Yönetim Kurulu Başkanı **Erdal Bahçivan**, **İSO 500** araştırmasının tüm ekonominin en güçlü check-up neticesini veren, sanayinin kılcal damarlarına kadar inen bir nevi sağlık testi olduğunu vurguladı ve şunları söyledi:
"Türk sanayisi kendi ana faaliyetinde erişmiş olduğu birikim ve dayanıklılık gücüyle üretimini başarıyla sürdürüyor. Bu başarının temelinde, dünyanın dört bir yanına ihracat yapabilme becerisini göstermesi yatıyor. Sanayici bu becerisiyle farklı farklı sektörlerde uluslararası rakiplerine karşı mücadele gücünü her geçen gün biraz daha artırıyor. Bu global rekabette maalesef elimizdeki finans imkanlarımızın eşit şartlarda olmadığı düşünülürse, bu başarının önemi, değeri ve anlamı daha iyi anlaşılacaktır."

'Türkiye'nin tekrar makul faiz maliyetlerine dönmesi çok önemli'

(AA) -İSO Yönetim Kurulu Başkanı Bahçivan, "Finansal istikrarın sağlanıyor olması çok önemli. Türkiye'nin tekrar makul faiz maliyetlerine dönmesi, dövizdeki volatilitenin düşmesi çok önemli." dedi.

Istanbul Sanayi Odası (İSO) Yönetim Kurulu Başkanı **Erdal Bahçivan**, Türk sanayisinin; Türkiye'deki mevcut bankacılık yapısı, bankaların mevduat vadeleri ve o vadelerin maliyetleriyle kendisini döndürmesinin kolay olmadığını söyledi.

İSO tarafından hazırlanan "Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu" 2018 yılı araştırması sonuçlarının açıklandığı toplantıda gazetecilerin sorularını yanıtlayan Bahçivan, Türkiye'deki finansman sorununun, son 5-6 yıldır sürdüğünü ve temel konular arasında yer aldığını kaydetti.

Bu yapının düzelmesi adına birtakım

yapısal sorunların ortaya konulması gerektiğini belirten Bahçivan, Türkiye'de nitelikli sanayinin ve üretimin gerçekleşmesi adına yıllardır Kalkınma Bankası kurulması gerektiğini söylediklerini ve bu konuda çok güzel gelişmelerin yaşandığını ifade etti.

Bahçivan, bu konuda sermaye piyasalarının güçlenmesi, şirketlerin borsaya açılması ve öz kaynağını güçlendirecek yöntemleri hayata geçirmenin çok önemli olduğunu vurgulayarak, "Artık şu çok net; Türkiye'deki mevcut bankacılık yapısı, bankalarımızın mevcut mevduat vadeleri ve o vadelerin maliyetiyle Türk sanayisinin kendisini döndürmesi kolay değil. Burada artık yolun sonuna maalesef gelmiş durumdayız. Zaten bankalarımız da bu durumdan çok hoşnut değil. Sanayicinin de hoşnut olmadığını ortada." ifadelerini kullandı.

Artık sanayicilerin de bakış açısını değiştirmesi gerektiğini belirten Bahçivan, sanayi firmalarının da yapısal adına kendisini değiştirmesi, kaynakları daha verimli kullanması, ortaklıklarda daha radikal çalışmaların oluşmasının önem taşıdığını kaydetti.

"Devlet teşvikleri istihdama olumlu etki yaptı"

Erdal Bahçivan, bir soru üzerine, **İSO 500** içerisinde kambiyo kuru kadar kambiyo zararı da olduğunu, kur tarafını olumlu yönetenler içerisinde güçlü döviz kazançları sağlayanlar bulunduğunu söyledi.

Finansal istikrarın önemine işaret eden Bahçivan, Türkiye'nin finansal istikrardan asla taviz vermemesi gerektiğini vurgu-

ladı.

Bahçivan, devlet teşviklerinin istihdama olumlu etki yapmadığına ilişkin bir soru üzerine, 2018'de **İSO 500**'ün istihdamının arttığını, bunda teşviklerin olumlu etkisinin bulunduğunu söyledi.

Son 5-6 yıldır Ar-Ge alanında önemli ölçümler yaptıklarını ifade eden Bahçivan, bu alandaki yükseliş ve yüksek teknoloji üretimin artış oranındaki yüksekliğin memnuniyet verici olduğunu kaydetti.

"Sanayinin fonlama yöntemi kökünden değişmeli"

İSO Yönetim Kurulu Başkanı Bahçivan, inşaat sektörüne son yıllarda bankalar tarafından aktarılan yüksek finansmanı eleştirdi.

Finansal istikrarın sağlanmasına ilişkin bir soru üzerine Bahçivan, "Finansal istikrarın sağlanıyor olması çok önemli. Türkiye'nin tekrar makul faiz maliyetlerine dönmesi, dövizdeki volatilitenin düşmesi çok önemli." dedi.

Finansal istikrarın iyi olduğu dönemde bile bu konudaki giderlerinin yüksek olduğunu vurgulayan Bahçivan, sözlerini şöyle sürdürdü:

"Bu yüzden Türkiye'nin sanayisinin kendini fonlama yönteminin kökünden değişmesi gerekiyor. Sermaye piyasalarını daha açık hale getirmek, şirketlerin ölçek anlamındaki beraberliklerini, satın almalarını çok daha güçlü gündeme getirmelerini düşünmek... Sadece kendini banka kaynaklarından beslemek yerine farklı alanlara dönüşüm yapmak gerekiyor. Türkiye'de belli sektörlerin artık uzun vadeli, TL bazlı fonla fonlanıyor olması gelecek adına umut verecek bir gelişme. İnşallah Kalkınma Bankası bu konudaki desteğini yaparsa bu konuda bir başka uzun vadeli kaynak şansı doğmuş olacak."

"En kıymetli eleman ve danışmanlar finans departmanında olmalı"

Erdal Bahçivan, bir soru üzerine, "Yatırım yaparken, üretim yaparken, pazar ararken, iş yaparken harcanan emek, buradaki insan kaynağına verilen değer iş finansmana geldiği zaman yeterli kadar gösterilmiyor. Benim bütün sanayici dostlarıma en önemli tavsiyem; şirketlerinizin en kıymetli eleman ve danışmanlarının finans departmanında olması gerçeği... Finansman artık hayatımızda en çok düşünülmesi ve değer yaratılması gereken birim. Kendimizin de yapacakları ev ödevleri var." şeklinde konuştu.

25 YIL ÖNCEKİ İSO500 BUGÜNDEN DAHA FARKLIYDI

Sanayi AKP'den önce yerli AKP'den sonra yabancı

Sanayi son 25 yılda yabancı sermayenin eline geçti. Bu değişimin mimarları ise bugün yerli ve milli sanayi edebiyatını sürdürüyor. 1993'te Türkiye'nin en büyük ilk 10 sanayi şirketinin hemen hepsi yerli sermayeliydi. İşte sanayi sektörünün 25 yıldaki değişimi

OZAN GÜNDOĞDU

TÜRKİYE'DE sanayi sektörünün borç bunalımı sürüyor. Nisan ayı itibarıyla 538 milyar lira nakdi 269 milyar lira gayrimenkul kredi borcu bulunan sanayi sektörü kurtuluş reçetesi arıyor. Üretim yapısı ithalata bağımlı olan sanayi sektöründe dolar kuru arttıkça üretim daha maliyetli hale geliyor. Üstelik artan faizler yüzünden İSO500'ün net karının yüzde 89'u finansman giderlerine gitti. Uzmanlara göre sanayi sektörünün piyasa kuralları içinde krizden kurtulmasının yolu sermaye yapısını değiştirmek, yeni ortaklıklar kurmaktan geçiyor. Sermaye yapısının değişimine son örnek Sabancı Holding'in Türkiye'nin en büyük otobüs üreticisi olan TEMSA'yı sadece 375 milyon liraya satması oldu.

Türkiye'de ekonomi yönetimi her fırsatta "yerli ve milli" edebiyatı ile gerçekleri carptıyor. Türkiye'de sanayi sektörünün yakın tarihi sanayinin sermaye yapısının "yerli ve milli" olduğuna ortaya çıkarırken, AKP döneminde sanayi sektörü yabancıların eline geçti. İşte İSO500'ün son 25 yılı...

YIL 1993, EN BÜYÜK 10 SANAYİ KURULUŞUNUN 7'Sİ KAMUNUN

Türkiye'nin en büyük 500 sanayi kuruluşunun listesi İSO500'ün 1993 döneminde ilk 10 şirketin 7'si kamunun elindeydi. Sermaye yapısı içinde yabancı sermayenin bulunduğu sadece 2 şirket bulunuyordu. Bu şirketler ise TOFAŞ ve OYAK-Renault idi. Üstelik TOFAŞ'ın yabancı sermaye ağırlığı da yüzde 50'nin üzerindeydi.

TÜPRAŞ: 1993'te sermaye yapısının yüzde 98'i kamunun elinde olan TÜPRAŞ'ın yüzde 51'lik hissesi Koç-Shell konsorsiyumuna 4 milyar 140 milyon dolara satıldı. Geri kalan yüzde 49'luk hisse ise hisse senetlerine bölünerek halka arz edildi. Bugün TÜPRAŞ'ın sermaye yapısındaki kamu payı yüzde 0

TÜRKİYE ELEKTRİK KURUMU (TEK): 1993'te sermayesinin tamamı kamunun elinde olan TEK, 1994'te Tansu Çiller'in başbakan olduğu dönemde bakanlar kurulu kararı ile kapatıldı ve ikiye bölündü. TEK'in sermayesi ile TEDAŞ ve Elektrik Üretim

1993'te Türkiye'nin en büyük 3. sanayi kuruluşu olan TEKEL sigara fabrikaları 2006'da Amerikalı şirkete satıldı.

25 Yıl önce İSO500 ilk 10	Bugün İSO500 ilk 10
1 TÜPRAŞ (Kamu)	1 TÜPRAŞ (Özel-Yerli)
2 Türkiye Elektrik Kurumu (kamu)	2 Ford Otosan (Özel-Yerli-Yabancı)
3 TEKEL (Kamu)	3 Toyota (Özel- Yabancı)
4 TOFAŞ (Özel-yerli)	4 OYAK Renault (Özel- Yabancı)
5 ARÇELİK (Özel- Yerli)	5TOFAŞ (Özel- Yerli)
6 OYAK-Renault (Özel- Yabancı)	6 ARÇELİK (Özel- Yerli)
7 Türkiye Şeker Fabrikaları (Kamu)	7 İskenderun Demir Çelik (Özel- Yerli)
8 Ereğli Demir Çelik (Kamu)	8 Ereğli Demir Çelik (Özel- Yerli)
9 PETKİM (Kamu)	9 İdpaş Çelik (Özel- Yerli)
10 Makine Kimya Enstitüsü (Kamu)	10 Hyundai (Özel- Yabancı)

AŞ (EÜAŞ) kuruldu. TEDAŞ elektrik dağıtımını üstlenirken, EÜAŞ ise elektrik üretimini üstlendi. Ancak 2009-2011 arasında Türkiye'nin elektrik dağıtımını özelleştirildi. EÜAŞ ise yıllar boyunca hep İSO500'ün ilk 10'unda yer alan bir kamu şirketi olsa da son yıllarda elektrik üretiminin de özelleşmesiyle ilk sıralardaki yerini kaybetti.

TEKEL: 1993 yılında Türkiye'nin en büyük 3. Sanayi kuruluşu olan TEKEL'in içi bölümü AKP göreve başlar başlamaz 2003'te MEY İçki'ye satıldı.

MEY içki ise 292 milyon dolara aldığı TEKEL fabrikalarını 3 yıl sonra 900 milyon dolara ABD'li Texas Pacific Group'a sattı. AKP döneminde parçalanarak satılan TEKEL'in sigara üreten fabrikaları ise 2006'da British American Tobacco'ya satıldı. Bugün bildiğimiz anlamda bir TEKEL fabrikası bulunmuyor. Parçalanmış sermayesinin hemen hepsi yabancıların elinde.

TOFAŞ: Birinci 5 yıllık Kalkınma Planı çerçevesinde 1968 yılında kurulan TOFAŞ 1969'da Bursa'daki

ilk fabrikasını açtı. 1976'da Murat 131, 1977'de Şahin, 1990'da Tempra üretimi ne başlayan TOFAŞ, Özal döneminde ithalatın özendirilmesiyle, yabancı menşeli otomobiller üretmeye başladı. TOFAŞ'ın sermaye yapısında hiç kamu varlığı bulunmadı. Bugün de sermayesinin yüzde 37'si özel kesime, yüzde 37'si yabancı sermayeye geri kalan sermayesi ise halka arz şeklinde organize oldu.

ARÇELİK: 2018'de 16 binden fazla çalışan ile Türkiye'nin en çok çalışan olan ARÇELİK geçmişten günümüze Koç Holding'e ait. Sermayesi hep özel kesimde olan ARÇELİK'in sermayesi bugün yüzde 25'i halka arz şeklinde organize oldu.

TÜRKİYE ŞEKER FABRİKALARI AŞ: 1993'te Türkiye'nin en büyük 6. Sanayi kuruluşu olan Şeker Fabrikaları tamamen kamunun elinden çıkarılmadı, ancak fabrikaların bir çoğu 2018'de özel şirketlere satıldı. Küçülen şeker fabrikaları bugün Türkiye'nin en büyük 38. Sanayi kuruluşu konumunda. İşte satılan şeker fabrikalarının listesi:

Çorum Şeker Fabrikası: 528 mil-

TEMSA da yabancıya satıldı

SERMAYESİNİN tümü Sabancı Holding'e ait olan TEMSA İSO500'e bu yıl 194. sıradan girdi. Ancak İSO500 listesinin yayımlandığı günün ertesinde Sabancı Holding TEMSA'yı İsviçre merkezli True Value Capital'e borçları düşüldükten sonra sadece 375 milyon liraya satıldı.

yon lira - Safi Katı Yakıt Sanayi şirketi
Yozgat Şeker Fabrikası: 275 milyon lira - Doğu Çay

Kırşehir Şeker Fabrikası: 330 milyon lira - Tuştu Gıda

Niğde-Bor Şeker Fabrikası: 336 milyon lira - Doğu Çay

İlgün Şeker Fabrikası: 637 milyon lira - Aleks

Turhal Şeker Fabrikası: 569 milyon lira - Kayseri Şeker

EREĞLİ DEMİR ÇELİK FABRİKASI (ERDEMİR): Ereğli Demir Çelik Fabrikası 1993'te bugüne geçen 25 yılda ilk

10'daki pozisyonunu korudu. 1993'te de 2018'de Türkiye'nin en büyük 8. Sanayi kuruluşu Erdemir oldu. Ancak geçen 25 yılda sermaye yapısı değişti. 1993'te yüzde 51'i kamuya ait olan Erdemir'in bugün sermayesinin yüzde 52'si özel kesime aitken geri kalanı ise hisse senetleri biçiminde halka arz edildi. Erdemir'in sermayesi içinde kamu payı bugün yüzde 0

PETRO KİMYA HOLDİNG AŞ (PETKİM): 1993 yılında PETKİM'in sermayesinin yüzde 95'i kamunun elindeydi. Ancak yıllar içinde diğer sanayi kuruluşları gibi PETKİM'in de sermaye yapısı değişti. 2018 yılına gelindiğinde PETKİM'in yüzde 51'i yabancıların elindeyken geri kalan yüzde 49'u halka arz şeklinde organize edildi. Bugün PETKİM'in sermayesinde ne yerli sermaye ne de kamu sermayesi mevcut. PETKİM'in kamunun elinde bulunan sermayesi son olarak 2012'de Socar International'a satıldı ve kamu PETKİM'den tamamen çıkmış oldu.

MAKİNA KİMYA ENDÜSTRİSİ KURUMU (MKE): MKE'nin tümü 1993'te olduğu gibi bugün de kamuya ait. Ancak 1993'te Türkiye'nin en büyük 10. Sanayi kuruluşu olan MKE'nin bugünkü sırası 133.